

Länsstyrelsen
Gävleborg

BESLUT

2020-11-16

1 (11)

Dnr 7602-2017

Enheten för skydd av natur

Se sändlista

BILDANDE AV KVARNBERGETS NATURRESERVAT

Beslut

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) det område som avgränsats på karta enligt bilaga 1 och 2, med den gräns som slutligen märks ut i fält, som naturreservat. Naturreservatets namn ska vara Kvarnbergets naturreservat.

För att tillgodose och uppnå syftet med naturreservatet förordnar länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att nedan angivna föreskrifter ska gälla för naturreservatet (se Föreskrifter för naturreservatet).

Slutligen fastställer länsstyrelsen med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. skötselplan enligt bilaga 3 för naturreservatets långsiktiga vård. Förvaltare för naturreservatet ska vara länsstyrelsen.

Förevarande beslut träder i kraft när det vinner laga kraft. Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet.

Föreskrifterna enligt punkten C om rätten att färdas och vistas inom naturreservatet och om ordningen i övrigt inom naturreservatet träder dock i kraft den dag som framgår av kungörelsen i länets författningssamling, och dessa föreskrifter gäller därvid enligt 7 kap. 30 § andra stycket miljöbalken omedelbart, även om de överklagas.

Uppgifter om naturreservatet

Benämning:	Kvarnbergets naturreservat
NVR-id:	21-2030129
Kommun:	Ljusdal
Lägesbeskrivning:	Ca 12 km sydväst om Hamra, öster om Sandsjön, nära väg E45. Se bifogad översiktskarta (bilaga 2).
Centrumkoordinater (SWEREF99 TM):	N: 6829747 E: 492282
Gräns:	Se bifogad beslutscharta (bilaga 1), gränsen är markerad med den punktstreckade linjen, samt brytpunktscharta (bilaga 4).
Fastigheter:	Finnberget 1:1
Markägare:	Orsa besparingsskog
Areal (från VIC Natur):	Total areal 98,7 ha Produktiv skogsmark 84,8 ha Därav naturskog* 72 ha *Areal från länsstyrelsens naturskogsinventering
Förvaltare:	Länsstyrelsen
Friluftsliv:	Området är av litet intresse för friluftslivet.

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara den biologiska mångfalden och att vårda och bevara den värdefulla naturmiljön i området. Den värdefulla livsmiljön brandpräglad naturskog, samt de typiska växt- och djursamhällen som är karakteristiska för denna ska bevaras. Strukturer som död ved och gamla grova träd ska förekomma i för livsmiljöerna gynnsam omfattning.

Syftet ska nås genom att:

- Inget skogsbruk bedrivs i området
- Exploateringar och arbetsföretag i området förhindras
- Naturvårdsbränning genomförs i området
- I övrigt lämnas skogen för fri utveckling

Skäl för beslutet

De främsta naturvärdena i området, och de som ligger till grund för bildandet av naturreservatet, är värden knutna till den naturskogsartade barrskogen. Kvarnbergets naturreservat är ett större sammanhängande naturskogsområde med både värdefull tallskog och granskog. Skogen är mestadels talldominerad, starkt brandpräglad och det finns bitvis stort inslag av gamla pansarbarkstallar som är 200 till 300 år, samt gammal död silverved av tall. Inom området finns också två fuktigare områden med hänglavsrik granskog. I dessa delar finns även ett visst inslag av lövträd som sälg och asp. Trots att området har påverkats av gallringar och äldre dimensionsavverkningar finns det gott om död ved i olika åldrar och påtagligt inslag av gamla tallar med brandljud. Spår av minst två bränder finns i området.

Ett antal sällsynta och rödlistade arter som lever i äldre naturskogsartade skogar har hittats i området, vilket visar på områdets höga naturvärde. Exempel på arter som finns i området är kolflarnlav, vedflamlav, dvärgbägarlav, blanksvart spiklav, blågrå svartspik, kortskaftad ärgspik, lunglav, skrovellav, fläckporing, tallticka, nordtagging och knärot samt spår av tretåig hackspett i form av hackmärken.

De största hoten mot de värdefulla naturmiljöerna och den biologiska mångfalden i området bedöms vara skogsbruk och exploatering. Genom att området skyddas som naturreservat bevaras de höga naturvärdena samtidigt som möjlighet ges att genomföra nödvändiga skötselåtgärder såsom naturvårdsbränning, för att bibehålla och ytterligare förstärka områdets värden.

Föreskrifter för naturreservatet

Föreskrifterna under A och C nedan utgör inte hinder för förvaltaren av naturreservatet att utföra de åtgärder som behövs för att uppnå syftet med naturreservatet, som framgår av föreskrifterna B1-B4 nedan och som kommer att preciseras i skötselplan. Inte heller utgör föreskrifterna hinder för länsstyrelsen eller av länsstyrelsen utsedd uppdragstagare att utföra inventeringsverksamhet, nödvändig insamling av bestämningsmaterial, eller annan dokumentation av växt- och djurliv, andra naturförhållanden och friluftsliv inom naturreservatet.

Föreskrifterna utgör inte hinder för normalt underhåll av den skogsbilväg som går genom naturreservatet.

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Utöver vad som gäller enligt andra författningar är det förbjudet att

1. avverka träd eller buskar, eller att ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle,
2. uppföra byggnad, brygga, bro, mast, antenn, torn, campingplats, luft- eller markledning, stängsel, hägnad eller annan anläggning,
3. anlägga väg, stig, vandringsled eller parkeringsplats,
4. bedriva vattenverksamhet, som t.ex. att utföra vattenreglering eller leda bort vatten,
5. bedriva täkt, anordna upplag, borra, mejsla, måla, spränga, gräva, schakta, dämma, tippa, fylla ut, dika, dikesrensa, muddra, eller på annat sätt skada mark och block,
6. bedriva mineralutvinning,
7. använda eller sprida kemiska och biologiska bekämpningsmedel, kalk, gödselmedel eller växtnäringsämnen,
8. framföra motordrivet fordon annat än på väg som är avsedd för motorfordonstrafik. Undantag gäller för älgtävlare eller liknande som behövs för uttransport av större vilt från området vid jakt. Uttransporten ska ske på så sätt att skador på mark och vegetation minimeras,
9. sätta upp tavla, plakat, affisch, skylt eller göra inskrift,
10. plantera in eller sätta ut växt- eller djurart,
11. utan länsstyrelsens tillstånd upplåta mark för organiserade tävlingar eller militära övningar.

Föreskrift 1 ovan utgör inte hinder för röjning av befintliga siktgator för jakt.

Föreskrift 2 ovan utgör inte hinder för underhåll och restaurering av befintliga jaktpass.

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om förpliktelser för ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla visst intrång

För att tillgodose syftet med naturreservatet förpliktagas ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla följande intrång.

1. Utmärkning av naturreservatets gräns enligt Naturvårdsverkets anvisningar.
2. Uppsättning och underhåll av informationstavlor.
3. Undersökning och dokumentation av växt- och djurliv, andra naturförhållanden och friluftsliv.
4. Genomförande av naturvårdsbränning i hela reservatet. I detta ingår även att anlägga och underhålla mineraljordssträngar som kan behövas ur säkerhetssynpunkt vid naturvårdsbränning. Brandefterliknande skötselåtgärder kan genomföras som alternativ.

C. Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom naturreservatet samt om ordningen i övrigt inom naturreservatet

Utöver vad som gäller enligt andra författningar är det förbjudet att

1. framföra motordrivet fordon annat än på väg som är avsedd för motorfordonstrafik,
2. ta ved. Eldning är endast tillåten om egen ved tagits med,
3. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda stående eller omkullfallna träd och buskar,
4. skada, plocka eller samla in växter och svampar. Bär-, matsvamp- och blomplockning för eget behov är dock tillåten, med undantag för fridlysta och rödlistade arter,
5. klättra i boträd, uppehålla sig nära rovfågelbo, lya eller gryt, samla in djur eller på annat sätt medvetet skada eller störa djurlivet,
6. sätta upp tavla, plakat, affisch, skylt eller göra inskrift,
7. skada fast föremål eller ytbildning, så som att omlagra eller bortföra sten eller därmed jämförligt,

8. utan länsstyrelsens tillstånd använda området för organiserade tävlingar eller militära övningar.

Föreskrifterna 1 och 5 ovan utgör inte hinder för innehavare av särskild rätt i samband med jakt. Föreskrift 5 utgör inte hinder för tillåtet fiske.

Andra bestämmelser som gäller för området

Även om en verksamhet eller åtgärd inte är förbjuden enligt naturreservatets föreskrifter kan anmälan, tillstånd eller samråd ändå krävas t.ex. tillstånd/anmälan till vattenverksamhet eller samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken.

Ärendets beredning

I Länsstyrelsen Gävleborgs urskogsinventering från 1982 finns det intilliggande området Örnberget beskrivet, men det står att avgränsningen av området var godtyckligt gjord och bedömningen var att området representerade en urskogstyp som var mindre sällsynt i länet vid den tidpunkten. Avverkningar gjordes sedan i området under 80-talet. Vid fältbesök 2006 konstaterade Länsstyrelsen att det fortfarande fanns kvar höga naturvärden i omgivningen, både i ett område kring Örnberget samt på Kvarnbergets sluttningar. Under 2009 och 2010 kommuniceras naturvärden och objektens gränser med markägarna Orsa Besparingsskog, i samband med nya avverkningar i området. Värdering av Kvarnberget och det närliggande Örnberget utfördes 2012 av konsultfirman Forum Fastighetsekonomi AB. Som förhandlare anlätades konsultfirman NAI Svefa. Under åren 2012-2015 pågick samtal mellan alla parter (Länsstyrelsen, Besparingsskogen, anlita förhandlare och Naturvårdsverket) kring ersättningsfrågan. Detta på grund av vissa oklarheter kring besparingsskogens möjligheter att sälja/köpa mark och godta intrångsersättning genom att de begränsas av dels jordförvärvslagen, lagen om allmänningsskogar och dels sina egna stadgar. Under våren 2017 gavs länsstyrelsen klartecken om att gå vidare med ärendet. En uppdatering av värderingen gjordes och med denna som underlag skrevs avtal om intrångsersättning i december 2017.

Förbudet mot att avverka träd eller buskar, eller att ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle, medför att pågående markanvändning avsevärt försvåras inom berörd fastighet. Överenskommelse om ersättning enligt 34 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. och enligt 31 kap. miljöbalken har därför träffats med berörda sakägare.

I enlighet med vad som sägs i 4 och 5 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, har Länsstyrelsen gjort bedömningen att föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken innebär så begränsade kostnadsmässiga och andra konsekvenser att det saknas skäl för en konsekvensutredning av regelgivningen.

Beslut och skötselplan skickades på remiss till sakägare, myndigheter och andra berörda den 16 september 2020. Följande synpunkter inkom:

- Skogsstyrelsen har inget att erinra.
- SGU avstår från att yttra sig.
- Ljusdals kommun (Samhällsservicenämnden) är positiva till förslaget till bildande av Örnbergets naturreservat. De konstaterar att förslaget inte strider mot översiktsplan, markanvändningsplaner eller andra kommunala intressen. Kommunen är positiv till skydd av områden som bidrar till att den biologiska mångfalden bevaras.

Länsstyrelsens motivering av beslutet

Tillämpliga bestämmelser

Enligt 1 kap. 1 § andra stycket miljöbalken ska densamma tillämpas så att bl.a. värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas och den biologiska mångfalden bevaras.

Enligt 7 kap. 4 § första stycket miljöbalken får länsstyrelsen förklara ett mark- eller vattenområde som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer, tillgodose behov av områden för friluftslivet, samt även för att skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer, och/eller skydda, återställa eller nyskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter.

Enligt 7 kap. 5 § andra stycket miljöbalken, följer att det i beslutet ska anges de inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden som behövs för att uppnå syftet med naturreservatet. Enligt paragrafens tredje stycke får länsstyrelsen meddela beslut om nya inskränkningar eller nya skäl för naturreservat om det behövs för att uppnå syftet med skyddet.

Enligt 7 kap. 6 § miljöbalken får länsstyrelsen förplikta ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla visst intrång om det behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet.

Enligt 7 kap. 25 § miljöbalken gäller att vid prövning av frågor om skydd av områden skall hänsyn tas även till enskilda intressen. En inskränkning i enskilds rätt att använda mark eller vatten som grundas på skyddsbestämmelse i kapitlet får därför inte gå längre än som krävs för att syftet med skyddet skall tillgodoses.

Enligt 7 kap. 30 § första stycket miljöbalken jämfört med 22 § första meningen förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. får länsstyrelsen meddela föreskrifter om rätten att färdas och vistas inom naturreservatet samt om ordningen i övrigt inom naturreservatet om det behövs för att tillgodose syftet med skyddet.

Beskrivning av området

Området är beläget öster om Sandsjön, ca 55 km norr om Orsa, nära väg E45. Skogen domineras av storblockiga bergssluttningar med mestadels grunt jorddjup på granitberggrund. Skogen är talldominerad och starkt brandpräglad. Skogen är visserligen påverkad av skogsbruksåtgärder, men det finns ändå ett påtagligt inslag av gamla tallar och/eller silverved. Inom området finns även två fuktigare granstråk samt inslag av äldre sälgar. Vegetationen utgörs huvudsakligen av blåbärsris och väggmossa med inslag av lingon, ljung, kråkbär och renlavar.

Spår av minst två bränder kan noteras på silverstubbar i området. Utifrån åldern på det härskande skiktet i tallskogen uppskattas tidpunkten för den senaste branden till för ungefär 100 år sedan. Sannolikt brann området samtidigt som Örnbergets naturreservat. Brandspåren syns både som öppna brandljud i levande tallar och i form av kolrester på död ved. Påverkan av två gallringar finns i delar av området, i övrigt finns spår av äldre dimensionsavverkning.

Reservatsområdet utgörs till stora delar av värdekärna, men värdena är bitvis åt det svagare hållet och det inga nyckelbiotoper är registrerade.

Utvecklingspotentialen för området är däremot god. Kvarnbergets naturreservat ligger i nära anslutning till Örnbergets naturreservat (och blivande Sandsjöåns NR) där det finns högklassiga tallvärdekärnor. Genom möjligheten till viss spridning av arter mellan reservaten gör att naturvärdena kan förstärka varandra.

Området ligger i nära anslutning till den skogliga värdetrakten Orsa Finnmark som i ”Strategi för formellt skydd av värdefulla skogar i Gävleborgs län, 2006” är en utpekad sammansatt skoglig värdetrakt. De skogstyper som ingår i värdetrakten är torr-frisk tallskog, torr-frisk gran- och barrblandskog och brandpräglad skog. Värdetraktens främsta kännetecken är de brandpräglade flerskiktade tallskogarna. Detta är en av de trakter i länet där det är allra viktigast att bibehålla brand som störningsfaktor. Genom att utföra

naturvårdsbränningar inom reservatsområdet kommer de befintliga naturvärdena kunna utvecklas och stärkas.

Effekter på ekosystemtjänster

Bildandet av Kvarnbergets naturreservat inverkar på flera ekosystemtjänster. Nedan listas de ekosystemtjänster som beslutet att bilda naturreservatet har en mer än försumbar påverkan på. I tabellen anges även om beslutet har en positiv eller negativ inverkan på berörd ekosystemtjänst.

Kategori	Ekosystemtjänst	Inverkan
Försörjande	Jakt, fiske, bärplockning och annan vild föda	Positiv
	Virke och fibrer	Negativ
	Bioenergi från skog	Negativ
	Energiproduktion	Negativ
Reglerande & upprätthållande	Dämpning av avrinning och flöden	Positiv
	Luftrening; filtrering inkapsling och bindning genomförd av microorganismer och växter	Positiv
	Upprätthållande av markens struktur	Positiv
	Lokal klimatreglering	Positiv
	Livsmiljöer som t.ex. uppväxtområden, lek- och spelplatser, boplatser	Positiv
	Biologisk kontroll av skadegörare (inklusive invasiva arter)	Positiv
Kulturella	Naturarv t.ex. att bevara naturens värden för framtida generationer	Positiv
	Kulturarv t.ex. användning av naturliga miljöer av andliga eller historiska orsaker	Positiv
	Icke organiserat friluftsliv	Positiv
	Resurs för forskning	Positiv
	Estetiska värden t.ex. rekreationsaktiviteter och turism i ostörd miljö	Positiv
	Icke-användarvärden; uppskattning av naturen av etiska skäl (existensvärden)	Positiv
	Näringsämnes-cirkulation - vattnets kretslopp	Positiv
Stödjande	Biologisk mångfald inkl. bevarande av genpool, habitat och hotade arter	Positiv
	Ekologiska samspel t.ex. näringsvävares dynamik, interaktioner mellan trofiska nivåer, evolutionära processer	Positiv

Bedömning

Området behöver skyddas för att tillgodose behovet av orörda skogsområden och för att bevara skogslevande djur och växter. Området bidrar därmed till att uppfylla miljö kvalitetsmålet "Levande skogar" och är ett bra exempel på den typ av områden som ska prioriteras enligt länsstyrelsens och Skogsstyrelsens strategi för formellt skydd av skog i Gävleborgs län (länsstyrelsens rapport 2006:19-21).

Enligt Ljusdals kommuns kommuntäckande översiktsplan (Översiktsplan för Ljusdals kommun, antagen 2010-02-22) ingår naturreservatet i område för naturvård och friluftsliv. I översiktsplanen skriver man att orörda, opåverkade och tysta vildmarksartade områden i Orsa Finnmark är av stor betydelse för rekreation och friluftaktivitet. De bör därför undantas från exploatering som skulle kunna skada dess värden. Det står även att det är av stor vikt att värdefulla naturtyper bevaras, dels för deras egenvärde och dels för den biologiska mångfaldens skull. Länsstyrelsen bedömer därför att bildandet av naturreservatet överensstämmer med intentionerna i kommunens översiktsplan.

Länsstyrelsen bedömer att skogsbruk, andra arbetsföretag eller anläggningar ej går att förena med bevarande av områdets värden. Området är av stort värde för bevarande av den biologiska mångfalden. Det är därför enligt länsstyrelsens bedömning ett område som i enlighet med 1 kap. 1 § miljöbalken bör skyddas som naturreservat enligt 7 kap. 4 § miljöbalken. Att så sker bedöms vara förenligt med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenområdena enligt 3 och 4 kap. miljöbalken.

I reservatsbildningsprocessen ingår som en del att i alla frågor göra en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen med den utgångspunkten att det ska finnas en rimlig balans mellan de värden som ska skyddas genom förbudet/inskränkningen, och den belastning som förbudet/inskränkningen har för den enskilde. Vid denna avvägning, enligt 7 kap. 25 § miljöbalken, har länsstyrelsen funnit att naturreservatets avgränsning och de inskränkningar som gjorts i rätten att använda mark- och vattenområden (föreskrifterna) är nödvändiga, och att de inte går längre än vad som krävs för att uppnå syftet med naturreservatet.

Länsstyrelsen bedömer att de positiva effekterna för den biologiska mångfalden och för allmänheten är så stora att de överväger de negativa effekter som kan uppstå för allmänheten och för berörda fastighets- och sakägare.

Upplysningar

Länsstyrelsen kan med stöd av 7 kap. 7 § andra stycket miljöbalken medge dispens från meddelade föreskrifter om det finns särskilda skäl och om det är förenligt med förbudets eller föreskriftens syfte (7 kap. 26 § miljöbalken). Enligt 7 kap. 7 § sista stycket miljöbalken gäller att beslut om dispens får meddelas endast om intrånget i naturvårdet kompenseras i skäligen utsträckning på naturreservatet eller på något annat område.

Länsstyrelsen ska bedriva tillsyn över naturreservatet enligt 2 kap. 8 § miljötillsynsförordningen (2011:13). I tillsynen ingår att tillse att reservatsföreskrifterna följs.

Av 29 kap. 2 och 2 a §§ miljöbalken följer bland annat att det kan medföra straffansvar att orsaka skada i eller bryta mot föreskrift som meddelats för ett naturreservat.

Har någon vidtagit åtgärd i strid mot meddelad föreskrift, kan länsstyrelsen enligt 26 kap. 9 och 14 §§ miljöbalken vid vite förelägga om rättelse.

Eftersom naturreservatet syftar till att bevara biologisk mångfald ska eventuella vindfällen och stormskadad skog lämnas. Bestämmelserna i 5, 6 och 10 §§ skogsvårdslagen (1979:429) ska inte tillämpas inom naturreservatet enligt 3§ miljötillsynsförordningen (2011:13).

Inför detta beslut diskuterades ärendet med enhetschef Petra Forsmark, biolog Pernilla Hansson, jurist Ann-Charlotte Nyman och biolog Andreas Wedman.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, se bilaga 5.

Beslutet har fattats av landshövding Per Bill. Ärendet har handlagts och föredragits av biolog Ida Svartholm.

Denna handling är godkänd i Länsstyrelsens elektroniska system och har därför ingen namnunderskrift.

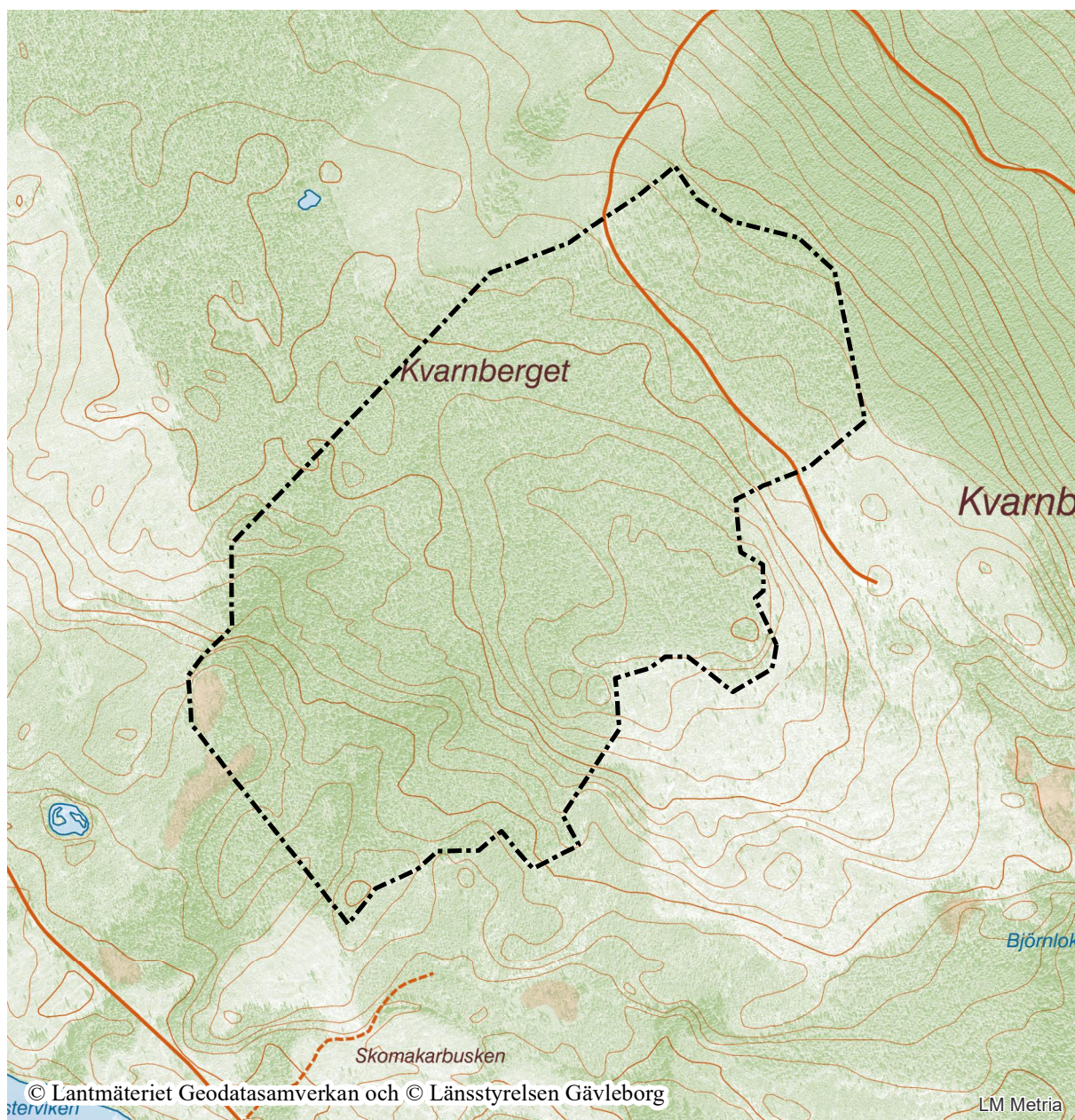
Bilagor:

1. Beslutslista
2. Översiktskarta
3. Skötselplan
4. Brytpunktskarta
5. Hur man överklagar
6. Sändlista

Länsstyrelsen
Gävleborg

Kvarnbergets naturreservat Beslutskarta

Bakgrundskarta: Fastighetskartan

Skala 1:12 000

0 50 100 200 300 400 500 Meter

Beslutskarta för Kvarnbergets naturreservat
Gränsen är inmätt i fält

----- Gräns för naturreservatet

Centrumkoordinater (SWEREF99 TM)
N: 6829747 E: 492282

Postadress	Besöksadress	Telefon	Faxnummer	E-post adress
Länsstyrelsen 801 70 Gävle	Borgmästarplan	010-225 10 00	010-225 11 50	gavleborg@lansstyrelsen.se

Länsstyrelsen
Gävleborg

Kvarnbergets naturreservat Översiktskarta

Bakgrundskarta: Vägkartan

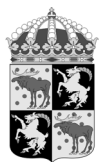
Centrumkoordinater (SWEREF99 TM)
N: 6829747 E: 492282

Skala 1:100 000

 Kvarnbergets naturreservat

Postadress	Besöksadress	Telefon	Faxnummer	E-post adress
Länsstyrelsen 801 70 Gävle	Borgmästarplan	010-225 10 00	010-225 11 50	gavleborg@lansstyrelsen.se

Länsstyrelsen
Gävleborg

SKÖTSELPLAN FÖR KVARNBERGETS NATURRESERVAT

2020-11-16

Dnr 7602-2017

Bilaga 3

1 (11)

Enheten för skydd av natur

Se sändlista

SKÖTSELPLAN FÖR KVARNBERGETS NATURRESERVAT

BESKRIVNINGSDDEL

I skötselplanen anges bevarandemål för naturreservatets olika skötselområden och åtgärder som behövs för att uppfylla bevarandemålen. Naturreservatet ska utmärkas genom förvaltarens försorg enligt Naturvårdsverkets anvisningar.

1. Beskrivning av bevarandevärdena

1.1 Administrativa data

Objektnamn	Kvarnberget	
NVR-id	21-2030129	
Län	Gävleborg	
Kommun	Ljusdal	
Arealer (från VIC Natur):	Total areal 89,7 ha Produktiv skogsmark 84,8 ha Varav naturskog* 72 ha *Areal från Länsstyrelsens naturskogsinventering	
Naturtyper enligt Natura 2000:	9010 Taiga 21,3 ha 9900 Icke-natura skog 61,5 ha 9810 Osäker taiga/Icke-natura skog 4,4 ha 9740 Skogsbevuxen myr 0,18 ha 7140 Öppna mossar och kärr 0,49 ha 6960 Öppen icke-natura naturtyp 1,5 ha	
Naturtyper landareal (enligt Metrias naturtypskartering KNAS):	Tallskog 57,2 ha Granskog 9,2 ha Barrblandskog 12,9 ha Lövblandad barrskog 2,3 ha Ungskog inkl. hyggen 3,1 ha	

	Övriga skogsimpediment 4,4 ha Barrsumpskog 0,1 ha
Prioriterade bevarandevärden: Markslag	Skog
Naturtyper	Brandpräglad tallnatskog, grannatskog
Strukturer	Gamla träd, brandljud, död ved,
Arter Rödlisterstatus anges efter namnet, enligt Artdatabankens rödlista från 2020. S=signalart, §=fridlyst	<u>Fåglar</u> Tretåig hackspett <i>Picoides tridactylus</i> NT, § (hackmärken) <u>Insekter</u> Mindre mörghorre <i>Tomicus minor</i> S (gnagspår) <u>Kärlväxter</u> Knärot <i>Goodyera repens</i> VU, S, § <u>Lavar</u> Garnlav, <i>Alectoria sarmentosa</i> NT, S Violettgrå tagellav, <i>Bryoria nadvornikiana</i> NT, S Blanksvart spiklav, <i>Calicium denigratum</i> NT, S Kolflarnlav, <i>Carbonicola anthracophila</i> NT, S Mörk kolflarnlav, <i>Carbonicola myrmecina</i> NT, S Blågrå svartspik, <i>Chaenothecopsis fennica</i> , NT Dvärgbägarlav, <i>Cladonia parasitica</i> NT, S Vedskivlav, <i>Hertelidea botryosa</i> NT, S Lunglav, <i>Lobaria pulmonaria</i> NT, S Skrovellav, <i>Lobaria scrobiculata</i> NT, S Barkkornlav, <i>Lopadium disciforme</i> S Kortskaftad ärgspik, <i>Microcalicium ahlneri</i> NT, S Vedflamlav, <i>Ramboldia elabens</i> NT, S <u>Svampar</u> Fläckporing, <i>Anthoporia albobrunnea</i> VU, S Nordtagging, <i>Odonticium romellii</i> NT Ullticka, <i>Phellinus ferrugineofuscus</i> NT, S Tallticka, <i>Phellinus pini</i> NT, S Gräddporing, <i>Sidera lenis</i> VU, S
Bebyggelse och anläggningar	Skogsbilvägar leder in förbi området.

1.2 Historisk och nuvarande mark- och vattenanvändning

På 1600-talet och 1700-talet invandrade finnar till området som kom att kallas Orsa Finnmark. De byggde nya bosättningar och livnärde sig på svedjebruk. Skogen i Orsa Finnmark var oskiftad fram till 1870-talet då en tredjedel av skogen (72 000 ha) i samband med storskiftet avsattes som allmänning – Orsa Besparingsskog, och resten kom att tillhöra dåvarande Domänverket. År 1889 sålde Orsa jordägare avverkningsrätter till sågverksbolagen.

Dimensionsavverkning av tall och gran över 14 tum (ca 35 cm) i brösthöjd pågick mellan åren 1889 till 1901. Efter dimensionsavverkningen uppkom mycket torrskog p.g.a. insektsangrepp och flertalet torrträd avverkades. Likaså avverkades träd som dödades eller försvagats av den stora branden 1888. Dock lämnades levande träd som fröträd. Skogarna har också utnyttjats för kolning. Kolningen började 1909 i och med att järnvägen Orsa – Sveg byggdes och pågick till mellankrigsåren. Fram till tidpunkten för reservatsbildningen ingick skogen i området i Orsa Besparings skogsbrukande.

1.3 Områdets bevarandevärden

1.3.1 Biologiska bevarandevärden

I området finns höga skogliga naturvärden kopplade till höga trädåldrar och att området är tydligt brandpräglad med brandspår på levande tallar och på död ved. Spritt i området finns rikligt med gamla brända tallstubbar och tallågor. Skogen är mestadels talldominerad och det finns inslag av gamla pansarbarkstallar som är 200 år och äldre samt gammal död silverved av tall. Trots att området har påverkats av gallringar och äldre dimensionsavverkningar finns det gott om död ved i olika åldrar och påtagligt inslag av gamla tallar med brandljud. Spår av minst två bränder finns i området.

Inom området finns också två fuktigare granstråk. Det sydvästra området består av ett fuktigt stråk med olikåldrig och skiktad, hänglavrik granskog där det härskande skiktet är omkring 100 år gammalt. Längst i sydväst finns ett litet mosseskogsimpediment som längre österut övergår i gransumpskog kring bäckdråg. Området är opåverkat av skogsbruksåtgärder och det finns gott om förrötad, framförallt färskare, död ved. I området finns också gott om äldre sälgar med lunglavspåväxt. Det andra området i sydöst består av en svag värdekärna belägen i mindre terrängsvacka där det finns gott om skiktad och hänglavrik granunderväxt i den talldominerade skogen. I området finns också inslag av gamla sälgar.

Ett antal sällsynta och rödlistade arter som lever i äldre naturskogsartade skogar har hittats i området, vilket visar på områdets höga naturvärde. Exempel på arter som finns i området är fläckporing (VU), tallticka (NT), garnlav (NT), violettgrå tagellav (NT), lunglav (NT), skrovellav (NT) och knärot (NT, §).

1.3.2 Kulturhistoriska bevarandevärden

Detta är ett landskap till stor del format av 1800-talets och första hälften av 1900-talets skogsbrukande, i form av dimensionsavverkning och kolning. I och med att markerna är magra och den skog som brukats till stor del är tallskog så förändras skogsstrukturen mycket långsamt. Detta tillsammans med frånvaron av modernt kalhyggesbruk, markberedning etc. har medfört att mycket av skogens biologiska kulturarv fortfarande är väl synliga. Exempel på kulturlämningar knutna till olika nyttjande är höga grova dimensionsavverkningsstubbar, avverkade och lämnade stockar samt en kolbotten och kolarkoja som finns nordöst om skogsbilvägen i områdets norra del. I övrigt har inga kultur- eller fornlämningar påträffats inom reservatsområdet.

1.3.3 Geovetenskapliga bevarandevärden

Kvarnbergets naturreservat består av moränmarker och är beläget på med granitberggrund. Geologin avviker inte från den i det omkringsliggande landskapet. Inga särskilda geologiska värden bedöms därför finnas i området.

1.3.4 Bevarandevärden för friluftsliv

Värdena kopplade till friluftslivet bedöms i dagsläget vara låga. Terrängen är relativt svårforcerad och reservatet beläget i en glest befolkad del av länet, långt från tätorter och service. I området finns inget iordningställt för det rörliga friluftslivet, men området kan nås via passerande skogsbilväg. De möjliga aktiviteter i området som kan ha betydelse ur friluftslivssynpunkt är främst jakt och bärplockning.

1.4 Källförteckning

Länsstyrelsen Gävleborg (1982): Naturskogar i Gävleborgs län – en inventering av urskogsartade skogar, Peter Ståhl, Naturvårdsenheten 1982.

Länsstyrelsen Gävleborg (2019): Inventeringsrapport för Kvarnberget, Jenny Andersson, Kulturcentrum AB (opublicerat)

Länsstyrelsen Gävleborg (2009): Beslut om utvidgning av Stora Korpimäki naturreservat, Dnr 511-6920-06, 61-214

Länsstyrelsen Gävleborg (2006): Anteckning efter fältbesök 2006, (opublicerat, arbetsmaterial)

SLU Artdatabanken (2020): Rödlistade arter i Sverige 2020, SLU, Uppsala

Berggrundskarta 1:50 000, Sveriges geologiska undersökning:
<https://www.sgu.se/produkter/kartor/kartgeneratorn/>

Jordartskarta 1:50 000, Sveriges geologiska undersökning:
<https://www.sgu.se/produkter/kartor/kartgeneratorn/>

PLANDEL

2. Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Naturreservatet är indelat i 4 skötselområden, vilka utgår från den skötsel som ska genomföras. Skötselområdena är:

1. Tallskog som sköts genom naturvårdsbränning
2. Tallskog med eventuell framtida naturvårdsbränning
3. Granskog och tallskog med stort graninslag, i huvudsak fri utveckling
4. Information och friluftsliv

Skötselplanens skötselområde 1: Tallskog som sköts genom naturvårdsbränning, 63,6 ha

Beskrivning

Skogen består till största delen av äldre tallskog som har gallrats. Trots gallringen finns det relativt gott om gamla spärrgreniga tallar men helhetsintrycket är ändå en skött tallskog, där skogsbruksåtgärden medfört att en självgallringsprocess försenats. Det finns ett sparsamt inslag av gammal silverved, främst i form av silverstubbar men även silverlågor finns spridda här och där. I stort sett råder avsaknad av lövträd.

I skötselområdet ingår även ett område med ogallrad tallskog i en terrängsvacka som är något bördigare än de omkringliggande tallområdena. Det härskande trädskiktet är omkring 100 år men en stor del av skogen är yngre. I området råder i stort sett avsaknad av död silverved men istället har en självgallringsprocess tagit fart och det finns relativt gott om färskare, självgallrad ved.

Naturvårdsarter: Garnlav (NT, S), violettgrå tagellav (NT, S), blanksvart spiklav (NT, S), kolflarnlav (NT, S), mörk kolflarnlav (NT, S), blågrå svartspik (NT), vedskivlav (NT, S), gräddporing (VU, S), vedflamlav (NT, S), blågrå svartspik (NT), gnagspår av mindre mägborre (S).

Bevarandemål

Området består av brandpräglad olikåldrig skog med strukturer som gamla tallöverståndare, träd med brandljud, döda stående och liggande träd samt bränd död ved. Brand förekommer i området med regelbundna intervall. I skogen finns goda förutsättningar för arter beroende av brand och död ved. Arealen taiga (9010) i hela naturreservatet är minst 21,3 ha och förväntas öka i och med att områdets naturskogsqualiteter utvecklas ytterligare.

Skötselåtgärder:

Området sköts genom naturvårdsbränning. Eftersom brand är en historiskt sett naturlig störning i området, ska naturvårdsbränning av skog i området kunna genomföras för att återskapa för området naturliga skogsstrukturer. Initialt upprättas en detaljerad bränningsplan där de bestånd som skall brännas avgränsas och planeras.

- Bränningarna skall planeras på ett sätt så att befintliga naturvärden i form av gamla tallar, gammal död ved samt naturvärden knutna till lövträd så långt möjligt bevaras. Före åtgärden kan en artinventering av den döda silverveden utföras och särskilt artrik död ved undantas från bränningsåtgärden.
- Naturliga brandgränser så som våtmarker, vatten samt vägar bör nyttjas i så hög grad som möjligt.
- Utfallet av utförda bränningar bör utvärderas löpande, samtidigt som den långsiktiga planeringen för området ajourhålls. En riktlinje kan vara att upprepad bränning kan vara aktuell efter ungefär 50 år i denna typ av skog.

I de fall naturvårdsbränning av tekniska eller naturvårdsmässiga skäl inte kan eller bör genomföras kan skötseln kompletteras med brandefterliknande skötselåtgärder som efterliknar effekten av bränning. Exempel på åtgärder kan vara röjning av inväxande gran eller ringbarkning alternativt fällning av gran, för att öka ljusinsläpp och minska beskuggning.

Visst virkesuttag kan göras i samband med naturvårdsbränning, dock endast om det är naturvårdsmässigt motiverat eller nödvändigt för genomförande av bränningen ur säkerhetssynpunkt. I övrigt skall allt virke vid ovanstående skötselåtgärder lämnas kvar i området.

Skötselplanens skötselområde 2: Tallskog, eventuell framtida naturvårdsbränning, 17,6 ha

Beskrivning

Något olikåldrig tallskog där merparten av trädskiktet är uppkommet efter en brand. Skogen är påverkad av två gallringar men det finns gott om död ved i form av lumpade silverlågor och silverstubbar med brandspår. Det finns även ett påtagligt inslag av gamla brandljudstallar, silverhögstubbar och torrakor. I området finns sparsamt med björk och gran samt någon enstaka sälg.

Naturvårdsarter: Kolflarnlav (NT, S), mörk kolflarnlav (NT, S), vedskivlav (NT, S), vedflamlav (NT, S), dvärgbägarlav (NT, S), blanksvart spiklav (NT, S), blågrå svartspik (NT), kortskaftad ärgspik (NT, S), lunglav (NT, S), skrovellav (NT, S), fläckporing (VU, S), tallticka (NT, S), nordtagging (NT), hackmärken av tretåig hackspett (NT).

Bevarandemål

Skogen är naturskogsartad, olikåldrig och innehåller strukturer som gamla träd, och döda stående och liggande träd. I skogen finns goda förutsättningar för typiska naturskogsarter. Skogen utvecklas främst genom naturlig dynamik och naturliga processer, men naturvårdsbränning kan bli aktuellt för att underlätta tallföryngring och förebygga gransuccession i området. Arealen taiga (9010) i hela naturreservatet är minst 21,3 ha och förväntas öka i och med att områdets naturskogsqualiteter utvecklas ytterligare.

Skötselåtgärder

På lång sikt är det lämpligt att naturvårdsbränna delar av området. I dagsläget finns dock inget hot av inväxande gran och det finns gott om gammal död tallved som riskerar att brinna upp vid en bränningsåtgärd, vilket skulle påverka naturvärdena i området negativt. Därför rekommenderas naturvårdsbränning i första hand av värdekärnorna intill området (skötselområde 1) där mängden gammal död ved är något lägre. När det hunnit gå några decennier efter dessa bränningsåtgärder kan en naturvårdsbränning aktualiseras även här. Åtgärden kan i så fall gärna föregås av en noggrann artinventering vid vilken ytterligare rödlistade vedsvampar säkerligen påträffas. Områden med särskilt artrik död ved bör då undantas från en eventuell bränning.

Vid detaljplanering av naturvårdsbränningar i skötselområde 1 kan mindre delar av skötselområde 2 föras över till skötselområde 1 och vice versa, med anledning av praktiska eller naturvårdsskäl.

Skötselplanens skötselområde 3: Granskog och tallskog med stort graninslag, i huvudsak fri utveckling, 8,2 ha

Beskrivning

Skötselområdet består av två delområden med skötselinriktningen fri utveckling; ett grandominerat område i sydvästra delen av reservatet och ett talldominerat område med stort inslag av gran i sydöstra delen.

Det sydvästra området består av ett fuktigt stråk med olikåldrig och skiktad, hänglavrik granskog där det härskande skiktet är omkring 100 år gammalt. Längst i sydväst finns ett litet mosseskogsimpediment som längre österut övergår i gransumpskog kring bäckdråg. Området är opåverkat av skogsbruksåtgärder och det finns gott om förrötad, framförallt färskare, död ved. I området finns också gott om äldre sälgar med lunglavspåväxt. Naturvårdsarter: Gamlav (NT, S), violettgrå tagellav (NT, S), lunglav (NT, S), skrovellav (NT, S), barkkornlav (S), knärot (NT, S, §).

Det andra området i sydöst består av en svag värdekärna belägen i mindre terrängsvacka där det finns gott om skiktad och hänglavrik granunderväxt i den talldominerade skogen. I området finns också inslag av gamla sälgar. Naturvårdsarter: Violettgrå tagellav (NT, S), lunglav (NT, S), skrovellav (NT, S).

Bevarandemål

Skogen är naturskogsartad, olikåldrig och innehåller strukturer som gamla träd, och döda stående och liggande träd. I skogen finns goda förutsättningar för typiska naturskogsarter. Skogen utvecklas fritt genom naturlig dynamik och naturliga processer. Arealen taiga (9010) är minst 21,3 ha.

Skötselåtgärder

Inga planerade skötselåtgärder, området lämnas för fri utveckling. Vid detaljplanering av naturvårdsbränningar i skötselområde 1 kan mindre delar av skötselområde 3 föras över till skötselområde 1 och vice versa. Inriktningen ska ändå vara att partier som domineras av gran eller har höga naturvärden kopplade till gran ska undantas från bränning.

Skötselplanens skötselområde 4: Information och friluftsliv

Beskrivning

Naturreservatet ligger i en mycket glest befolkad del av länet och kan inte förväntas bli särskilt välbesökt. I dagsläget finns inget iordningställt för det rörliga friluftslivet och det finns inte några kända stigar eller leder inom reservatet. Området kan nås via passerande skogsbilvägar.

Bevarandemål:

- Naturreservatets gräns är tydligt markerad.
- En väl underhållen informationsskylt med beskrivning av naturreservatet finns på lämpligt ställe.
- Information om naturreservatet finns tillgänglig på länsstyrelsens hemsida.

Skötselåtgärder:

Markering och underhåll av områdets gräns. Informationstavlor sätts upp på föreslagna eller alternativa platser och underhålls. Information om naturreservatet läggs ut på länsstyrelsens hemsida och hålls aktuell. Information och skyltar får gärna samordnas med de närliggande reservaten Örnberget och blivande Sandsjöån.

3. Uppföljning

3.1 Uppföljning av skötselåtgärder

Länsstyrelsens personal eller andra av länsstyrelsen anlitate entreprenörer ansvarar för dokumentation och rapportering av vilka åtgärder som genomförts och när de genomförts. Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning och utvärdering av genomförda skötselåtgärder sker för:

- Gränsmarkeringar
- Informationsskylt
- Naturvårdsbränning
- Brandefterliknande skötselåtgärder

3.2 Uppföljning av bevarandemål

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen specificeras i dokumentet "Uppföljningsplan för Kvarnbergets naturreservat" vilket fastställs i samband med naturreservatets bildande. Mer information om Länsstyrelsens uppföljning finns i "Uppföljning av skyddade områden i Gävleborgs län – policy och översiktlig plan 2012".

4. Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötselåtgärd	När	Var	Frekvens	Prioritering	Finansiering
Markering och underhåll av reservatets yttergräns	Initialt och därefter vid behov	Reservatets yttergräns, se karta sidan	Engångsåtgärd samt återkommande (underhållet)	1	Skötselanslaget

Ta fram, sätta upp och underhålla informations-skyltar	Initialt och därefter vid behov	Se karta sidan	Engångsåtgärd samt återkommande (underhållet)	1	Skötselanslaget
Tillhandahålla information om reservatet på länsstyrelsens hemsida	Initialt och därefter vid behov	Länsstyrelsens hemsida	Återkommande	1	Skötselanslaget
Naturvårds-bränning	Efter upprättande av brandplan	Skötselområde 1	Återkommande (vart 50:e år)	2	Skötselanslaget
Brandefter-liknande åtgärder	Vid behov	Skötselområde 1	Vid behov	2	Skötselanslaget

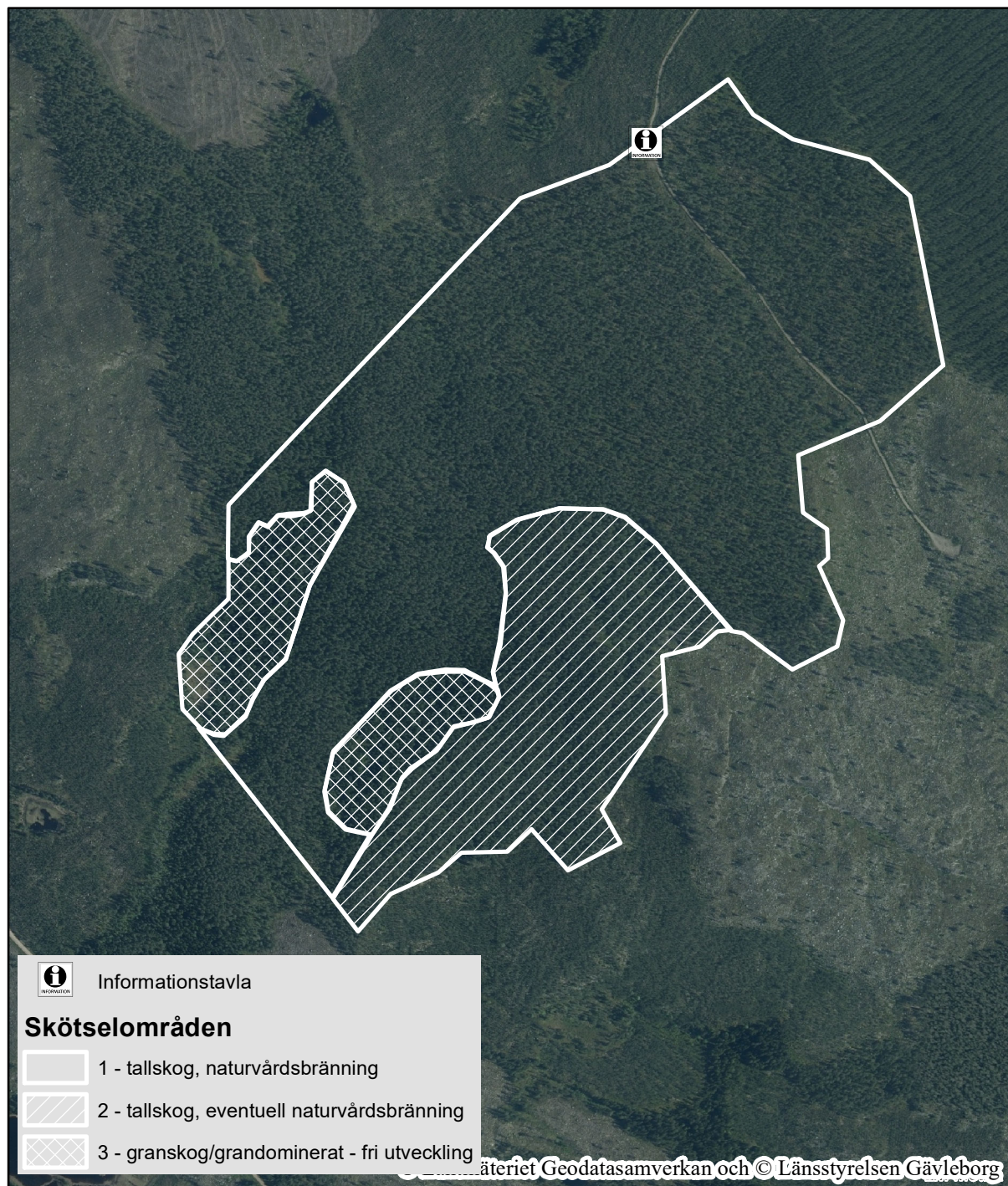
5. Revidering

Skötselplanen gäller tillsvidare, men bör löpande ses över och revideras vid behov. Om inte tidigare kan det vara lämpligt att revidera skötselplanen om ca 15 år.

Länsstyrelsen
Gävleborg

Kvarnbergets naturreservat Skötselkarta

Postadress

Besöksadress

Telefon

Faxnummer

E-post adress

Länsstyrelsen
801 70 Gävle

Borgmästarplan

010-225 10 00

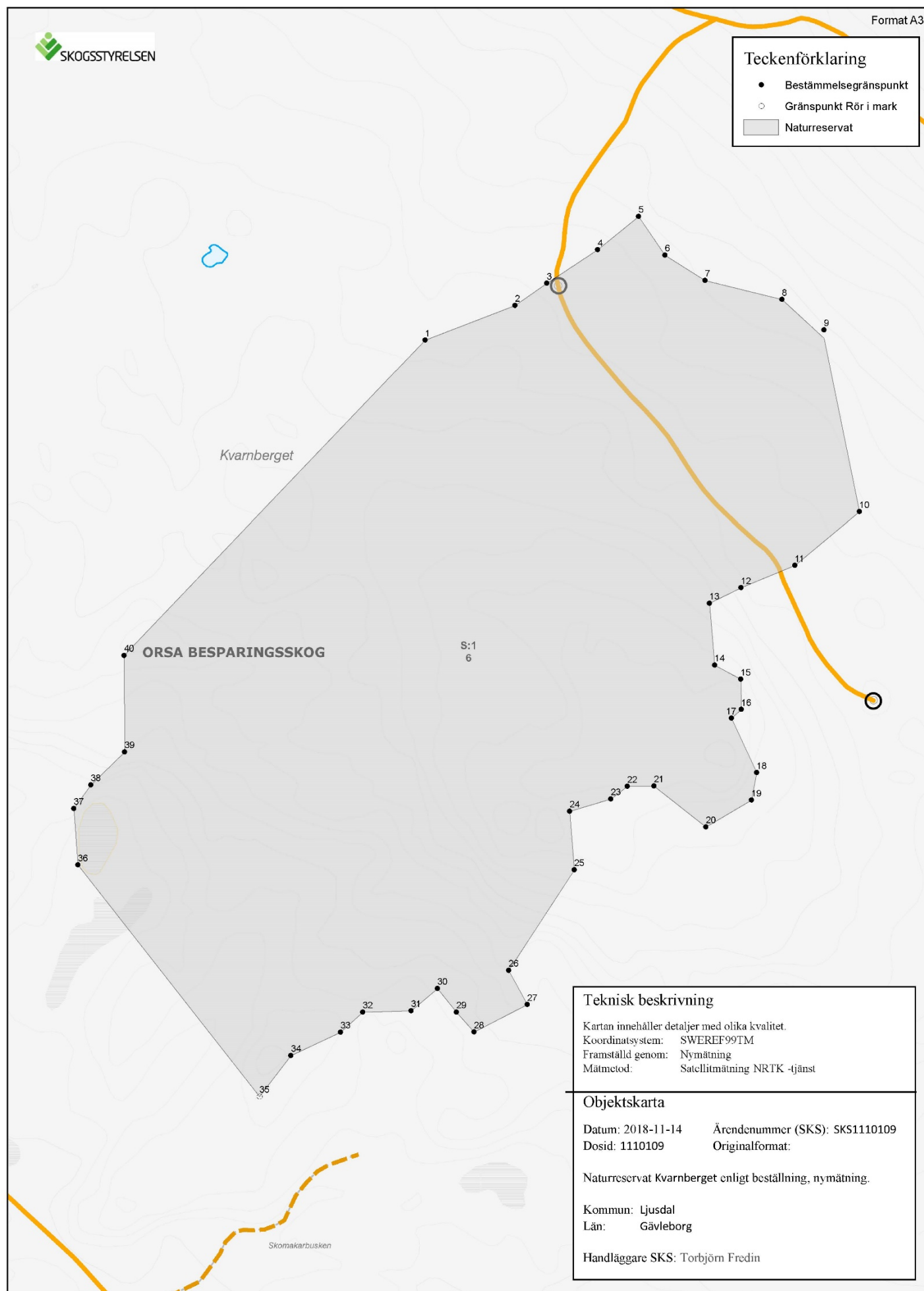
010-225 11 50

gavleborg@lansstyrelsen.se

Teckenförklaring

- Bestämelsegränspunkt
- Gränspunkt Rör i mark
- Naturreservat

Teknisk beskrivning

Kartan innehåller detaljer med olika kvalitet.
 Koordinatsystem: SWEREF99TM
 Framställd genom: Nymätning
 Mätmetod: Satellitmätning NRTK -tjänst

Objektskarta

Datum: 2018-11-14 Ärendenummer (SKS): SKS1110109
 Dosid: 1110109 Originalformat:

Naturreservat Kvarnberget enligt beställning, nymätning.

Kommun: Ljusdal
 Län: Gävleborg

Handläggare SKS: Torbjörn Fredin

Teknisk beskrivning

Datum: 2018-11-14

Märkning: Blå-gul snitsel märkt naturskydd+ stakkäppar

Ärendenummer: SKS1110109

Mätmetod: Satellitmätning NRTK -tjänst

Dosid: 1110109

Mätperiod: 2018-10-24--2018-11-13

Handläggare: Torbjörn Fredin

Objekt: Kvarnberget naturreservat, nyinmätning.

Kommun: Ljusdal

Län: Gävleborg

Koordinatsystem: SWEREF99_TM

Koordinatkvalitet: Inre 500 mm, Yttre 500 mm

Punkt ID	Norr (N)	Öst (E)	Notering
1	6830227,5	492224,7	Bestämmelsegränspunkt
2	6830280,9	492363,4	Bestämmelsegränspunkt
3	6830315,1	492412,2	Bestämmelsegränspunkt
4	6830366,9	492490,7	Bestämmelsegränspunkt
5	6830418,2	492553,8	Bestämmelsegränspunkt
6	6830358,6	492594,3	Bestämmelsegränspunkt
7	6830319,7	492656,0	Bestämmelsegränspunkt
8	6830290,2	492774,8	Bestämmelsegränspunkt
9	6830243,3	492839,4	Bestämmelsegränspunkt
10	6829963,4	492894,3	Bestämmelsegränspunkt
11	6829880,8	492794,8	Bestämmelsegränspunkt
12	6829846,5	492711,8	Bestämmelsegränspunkt
13	6829822,5	492662,8	Bestämmelsegränspunkt
14	6829727,8	492671,2	Bestämmelsegränspunkt
15	6829705,9	492711,4	Bestämmelsegränspunkt
16	6829659,4	492712,2	Bestämmelsegränspunkt
17	6829646,1	492696,9	Bestämmelsegränspunkt
18	6829562,0	492735,9	Bestämmelsegränspunkt
19	6829519,7	492727,8	Bestämmelsegränspunkt
20	6829478,4	492657,7	Bestämmelsegränspunkt
21	6829541,6	492577,3	Bestämmelsegränspunkt
22	6829540,8	492536,3	Bestämmelsegränspunkt
23	6829521,6	492511,1	Bestämmelsegränspunkt
24	6829502,4	492447,6	Bestämmelsegränspunkt
25	6829412,4	492454,5	Bestämmelsegränspunkt
26	6829257,4	492353,5	Bestämmelsegränspunkt
27	6829204,6	492382,3	Bestämmelsegränspunkt

28	6829162,4	492300,3	Bestämmelsegränspunkt
29	6829193,1	492273,0	Bestämmelsegränspunkt
30	6829229,5	492243,9	Bestämmelsegränspunkt
31	6829195,1	492203,2	Bestämmelsegränspunkt
32	6829193,1	492129,3	Bestämmelsegränspunkt
33	6829162,1	492094,7	Bestämmelsegränspunkt
34	6829126,2	492018,4	Bestämmelsegränspunkt
35	6829063,1	491970,0	Gränspunkt Rör i mark
36	6829419,7	491689,9	Bestämmelsegränspunkt
37	6829506,8	491683,6	Bestämmelsegränspunkt
38	6829543,3	491710,0	Bestämmelsegränspunkt
39	6829593,9	491761,9	Bestämmelsegränspunkt
40	6829742,7	491761,2	Bestämmelsegränspunkt